

Magdalena Ciubăncan

Limba japoneză contemporană.

**Note de curs I.
Seria: *Limba contemporană***

Copyright © 2012, **Editura Pro Universitaria**

Toate drepturile asupra prezentei ediții aparțin
Editurii Pro Universitaria

Nicio parte din acest volum nu poate fi copiată fără acordul scris al
Editurii Pro Universitaria

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

CIUBĂNCAN, MAGDALENA

Limba japoneză contemporană : note de curs /

Magdalena Ciubăncan. - București : Pro Universitaria, 2012

Bibliogr.

ISBN 978-606-647-026-1

811.521(075.8)

CONSIDERAȚII INTRODUCATIVE

Lucrarea de față se adresează în principal studenților de la secția de japoneză a Facultății de Limbi și Literaturi Străine a Universității Creștine "Dimitrie Cantemir". Ea este concepută în așa fel încât să răspundă cerințelor cursului Limbă japoneză contemporană (LJC), care se desfășoară în paralel cu predarea materiei de la Cursul practic de limba japoneză. Lucrarea nu este un manual de învățare a limbii japoneze de unul singur, ci reprezintă baza teoretică de la care se pleacă în cadrul cursului menționat mai sus.

Informațiile prezentate în cadrul acestei lucrări au fost selectate corespunzător cu nevoile studenților care frecventează cursul LJC, intenția noastră nefiind aceea de a construi o gramatică exhaustivă a limbii japoneze, ci doar de a schița linia principală pe care ne dorim ca studenții noștri să o urmeze în studiul acestei limbi.

LIMBA JAPONEZĂ

NOȚIUNI INTRODUCTIVE

1. ORIGINE

Vorbită de aproximativ 120 de milioane de oameni, limba japoneză exercită o fascinație aparte, atât asupra celui care o întâlnește prima oară ca învățăcel, cât și asupra cercetătorului experimentat, care găsește aici importante resurse pentru investigare și analiză.

Originea limbii japoneze este una dintre problemele intens dezbătute de-a lungul timpului. Spre deosebire de alte limbi cu care studentul român este mai familiarizat și a căror genealogie a fost clar stabilită – engleză, franceză, germană, spaniolă, italiană etc. – limba japoneză nu a putut fi încadrată cu ușurință într-o singură familie de limbi. Există mai multe teorii privind originile limbii japoneze și înrudirea sa cu alte limbi. Le prezentăm mai jos, așa cum apar ele în M. Shibatani, "Languages of Japan" (Shibatani, 1990: 94)¹. Citându-l pe Kamei (1961/1973:401-402), Shibatani enumeră următoarele teorii cu privire la originea limbii

¹ Traducerea în limba română și adaptarea tuturor citatelor din această lucrare ne aparține.

japoneze:

1. Teorii care leagă japoneza de alte limbi nord asiatice
 - a. Teorii care leagă japoneza de limbile altaice sau uralo-altaice
 - b. Teorii care leagă japoneza de coreeană
 - c. Teorii care leagă japoneza de limbile Ryūkyuan²
2. Teorii care leagă japoneza de limbi din sudul Asiei
 - a. Teoria malaio-polineziană sau teoria austro-asiatică
 - b. Teoria tibeto-birmană
3. Teorii care leagă japoneza de limbile indo-europene
4. Alte teorii (teorii care leagă japoneza de persană, greacă, bască și sumeriană)

Dacă teoriile care fac referire la apartenența japonezei la familia limbilor indo-europene sau la înrudirea dintre japoneză și persană, greacă sau bască au fost repede

² În prezent limbile Ryūkyuan sunt considerate un dialect care s-a desprins de limba japoneză probabil între secolele III și VI d. H. și care se regăsește în Insulele Ryūkyū, din sudul Japoniei.

uitate, teoria conform căreia japoneza ar face parte din familia limbilor altaice a fost intens dezbătută și este cea care la ora actuală se bucură de cea mai mare notorietate, deși părerile sunt încă împărțite și nu s-a ajuns încă la un consens în această privință. Japoneza ar avea așadar trăsături comune cu limbi precum turca, mongola, samoyeda, tungusa și coreeana. Dintre toate aceste limbi, similitudinile cu limba coreeană sunt cele mai numeroase și cele mai evidente.

În 1908, Fujioka face un inventar al trăsăturilor tipologice pe care l-ar avea limbile uralo-altaice. Deși acest inventar a fost intens dezbătut ulterior, reproșându-i-se faptul că se rezumă la caracteristici tipologice și că multe dintre aceste caracteristici sunt negative, importanța sa și influența pe care a avut-o asupra cercetărilor ulterioare nu pot fi negate. Prezentăm mai jos lista de trăsături considerate de Fujioka drept caracteristice limbilor uralo-altaice, cu referire concretă la limba japoneză:

1. Nu există alăturări consonantice în poziție inițială
2. Nu există cuvinte autothone care să aibă sunetul *r* în poziție inițială
3. Există armonie vocalică
4. Nu există articole

5. Nu există distincție gramaticală de gen
6. Flexiunea verbală este exprimată cu ajutorul sufixelor
7. Există multe tipuri de terminații verbale
8. Declinările pronominale sunt realizate prin atașarea unor particule
9. Se utilizează postpoziții în loc de prepoziții
10. Pentru a exprima posesia, este preferată utilizarea auxiliarului existențial "a fi" în locul auxiliarului posesiv "a avea"
11. În structurile de comparație se utilizează ablativul "de la/pornind de la" și nu "mai"
12. În structurile interogative o particulă interogativă este atașată la finalul enunțului.
13. Conjunțiile nu sunt utilizate la scară largă.
14. Determinantul precedă determinatul, iar obiectul precedă verbul.

Deși adepții teoriei apartenenței limbii japoneze la familia limbilor altaice sunt destul de numeroși, imposibilitatea de a demonstra cu argumente solide această apartenență a dus la apariția unei teorii hibride, care susține că japoneza ar avea legături cu limbile altaice, dar că ar exista și puternice influențe ale limbilor

austroneziene.

Data fiind dificultatea de a demonstra apartenența japonezei la vreuna dintre familiile de limbi a căror existență a fost științific susținută, există și voci care au avansat ideea că japoneza ar fi de fapt o limbă izolată, fără să aparțină niciuneia dintre familiile de limbi existente în lume³.

2. VARIETĂȚI ALE LIMBII JAPONEZE

2.1. Dialecte

Japoneza prezintă un număr foarte mare de dialecte, însă pentru scopul acestui curs ne vom referi numai la dialectele principale, și anume:

1. Dialectele de pe insula principală (Honshu)
 - 1.1. Dialectele răsăritene (incluzând dialectele din regiunile Hokkaido, Tohoku, Kanto)
 - 1.2. Dialectele apusene (incluzând dialectele din regiunile Chubu, Kansai)

³ Vezi în acest sens teoria lui Shiratori Kurakichi, preluată de Haruhiko Kindaichi în "The Japanese Language" (Kindaichi, 1978).

(Osaka, Kyoto și Kobe), Chugoku,
Shikoku, Kyushu, Okinawa)

2. Dialectele Ryukyuan

Dialectele Ryukyuan sunt vorbite în insulele Ryukyu (prefectura Okinawa), dar și în câteva insule din prefectura Kagoshima (sudul Japoniei). Principalele deosebiri fonlogice dintre dialectele Ryukyuan și limba standard vizează transformarea vocalelor *e* în *i*, respectiv *o* în *u*. Astfel, cuvântul 雨 *ame* (ploaie) devine *ami*, în timp ce cuvântul 雲 *kumo* se pronunță *kumu*. În plus, există tendința de palatalizare a consoanelor (雪 : *yuki* > *yuchi*). O caracteristică a dialectelor Ryukyuan este aceea că aici se păstrează trăsături ale japonezei vechi, care au dispărut din japoneza vorbită pe insula principală.

Dintre dialectele răsăritene, cel mai răspândit este dialectul Kanto, iar dintre dialectele apusene dialectul dominant este dialectul Kansai. Prezentăm mai jos câteva dintre trăsăturile caracteristice ale celor două dialecte.

La nivel fonologic, principalele trăsături distinctive ale dialectului Kansai sunt următoarele.

- Cuvintele cu lungime de o mora⁴ tind să fie prelungite

Ex: 木 (copac) *ki* > *kii*、蚊(țânțar) *ka* > *kaa*

- Există tendința de a scurta vocalele lungi de la sfârșitul cuvintelor

Ex: 行こう *ikou* > *iko*

- În special în cazul adjectivelor în *-i*, vocala finală este eliminată, iar vocala precedentă este prelungită pentru a exprima emfaza:

Ex: しんどい *shindoi* > *shindoo*、痛い *itai* > *itaa*、あつ
い *atsui* > *atsuu*

- Pronunția consoanelor tinde să fie foarte moale, ceea ce duce la schimbarea consoanei în anumite cazuri.

Ex: d -y だ > や (そうだね > そうやね)

s -h (山下さん > 山下はん)

- Accentul este diferit în anumite cuvinte, însă postularea unei reguli generale este extrem de dificilă.

⁴ Mora reprezintă o unitate temporală, fiecare moră având aproximativ aceeași durată. Mora nu trebuie confundată cu silaba, ea fiind o subdiviziune a acesteia (vezi Avram, 2005). De exemplu, cuvântul *Tokio* – care conține două vocale lungi とうきょう - are două silabe (*Tou-kyou*), dar patru more (*To-u-kyo-u*).